

Posudek habilitační práce

Autor habilitační práce: *Mgr. Pavel Klapka, Ph.D.*

Název habilitační práce: *Prostorové interakce a jejich konceptualizace: problematika identifikace funkčních regionů*

Habilitační práce Pavla Klapky se zabývá jedním z tradičních ale stále aktuálních a potřebných geografických témat, kterým je studium, vymezení a analýza funkčních regionů, respektive funkčních regionálních systémů. Práci lze zařadit do sféry teoretické či kvantitativní geografie. Funkční regiony (regionální systémy) jsou založeny na distribuci a intenzitě prostorových interakcí, tedy na poznání informací, které jsou zvláště významné pro geografické úlohy (prostorovou analýzu). Autor se v práci zabývá vývojem a aktuálním stavem teoreticko-metodologických přístupů k vymezení funkčních regionů. Aktualnost tématu je podpořena i potřebou aplikační sféry používat územní jednotky, ať už pro administrativní, statistické, plánovací či analytické účely. Funkční regiony tak představují velice vhodné alternativy v současnosti používaných územních jednotek, které mnohdy nejsou postaveny na vhodné geografické logice.

Habilitační práce se skládá ze dvou hlavních oddílů: vstupní části a souboru devíti publikovaných prací. Vstupní část ve svém úvodu představuje zvolenou problematiku a obecně hodnotí její potřebnost v geografickém výzkumu. Následuje kapitola věnovaná specifické povaze prostoru vyjádřené jeho heterogenitou, kontinuitou, existencí vektorových informací a existencí geografických hierarchií. Pozornost je věnována především vektorovým informacím, tj. prostorovým interakcím, jejich povaze a vlastnostem. Tato část poskytuje východiska pro pochopení konceptu funkčního regionu, kterému je věnována následující kapitola. Ta prvně představuje obecně koncept regionu v geografii a pak přechází ke kriticky komentovanému vývoji myšlenek vedoucích k základní dichotomii konceptu členící podle struktury informací regionu na formální a funkční. Čtvrtá kapitola shrnuje vývoj metod identifikace funkčních regionů během posledních 50 let, představuje základní kroky vedoucí k identifikaci funkčních regionů a klasifikuje metody do tří hlavních skupin: metody grafové, numerické a založené na pravidlech.

Důležitá pátá kapitola pak představuje autorův vlastní přínos v oblasti identifikace funkčních regionů, který lze vidět v oblasti teorie funkčního regionu, metodologie funkční regionální taxonomie a aplikace funkčních regionálně taxonomických procedur. Kapitola lze považovat za shrnutí autorova původního vědeckého přínosu pro rozvoj vědního oboru, který je v souladu s publikovanými pracemi obsaženými ve druhém oddíle habilitační práce, na něž se v páté kapitole rovněž vhodně odkazuje. Poslední šestá kapitola vstupní části habilitační práce hodnotí roli funkční regionální taxonomie v současné geografii, vhodnost nejpoužívanějších metod, ale uvádí také autorem pocíťovaných možností jeho dalšího výzkumného směřování.

Soubor prací obsahuje devět článků. Všechny jsou publikované v časopisech s *impact factorem* (IF): ve čtyřech případech se jedná o časopisy v prvním kvartilu (Q1) v době publikace, v dalších čtyřech v Q2 a v jednom v Q3. Kromě třech článků v tuzemském časopise *Moravian Geographical Reports* jsou ostatní články publikovány ve známých a vysoce respektovaných světových geografických časopisech (dva články v *Regional Studies*, po jednom v *Journal of Transport Geography*, *Environment and Planning A*, *Applied Geography* a *Area*). Všechny články souvisí s tématem funkční regionální taxonomie. Dva

mají primárně teoretický charakter, dva primárně metodologický a pět článků představuje různé aplikace metod funkční regionální taxonomie (mají tak i význam metodologický). Je zřetelná souvislost s kapitolou 5 vstupní části habilitační práce.

Habilitační práce má nesporný původní vědecký přínos v obou svých oddílech. Diskutuje možnosti konceptualizace prostorových interakcí v podobě funkčních regionů a teoreticko-metodologická východiska, mnohdy inovativní, jsou vhodně dokumentována především na území České republiky a jejího sídelního a regionálního systému. Funkční regionalizace území České republiky představují v našem prostoru první použití sofistikovaných metod funkční regionální taxonomie založených na pravidlech, které jsou autorem (ve spolupráci se spoluautory publikací) metodicky inovativně upraveny.

Nad rámec výše uvedených hlavních součástí posudku habilitační práce je možno připojit několik diskusních poznámek spíše subjektivnější povahy. Oceňuji autorovu snahu přinést do teorie geografie nové, česky pojmenované, obecné termíny (atraktivita lepší příležitost a separační vliv prostoru), jež se dají uvažovat jako důležité faktory mobility lidí. Oba termíny jsou zajímavé, dobře vysvětlené a zcela relevantní. Možná by stálo za zvážení (zejména u druhého termínu) ještě hledat jednodušší (možná atraktivnější) pojmenování termínu, aby se stal více pochopitelný a používaný i v jiných než geografických disciplínách. Zároveň zcela souhlasím s autorem v ocenění pracovní dojížděky jako důležitého kritéria pro definování obecnějších sociálně geografických regionů. V této souvislosti bych považoval za žádoucí, aby s analýzou a aplikací poznatků o pracovní mobilitě pracovalo v rámci české geografie více autorů než doposud. Poslední poznámka se vztahuje k aplikační rovině problematiky poznání reálných funkčních regionů. Ta je bezesporu nesporná, přes značnou odbornou náročnost právě zde geografie může ukázat svůj přínos pro každodenní život lidí v prostoru a jeho kvalitu. V habilitační práci je aplikační důležitost tématu jen stručně nastíněna, což v žádném případě nekritizuji, neboť přínosy práce jsou především v oblasti teoreticko-metodologické. Ale do budoucna bych si dovolil doporučit, mj. i pro další posílení významu geografie jako společensky relevantní vědy, aby autor a jeho spolupracovníci investovali své precizní geografické a statické dovednosti do řešení praktických problémů prostorového uspořádání a fungování ČR a jejích územních jednotek. Jde zejména o možnost harmonizace funkčních regionů s regiony administrativními apod.

Závěr

Habilitační práce Pavla Klapky tematicky, strukturou i vědeckým přínosem opravňuje, abych po její úspěšné obhajobě navrhl habilitační komisi, aby Pavlu Klapkovi byl udělen akademický titul „docent“.

V Ústí nad Labem, 20. 5. 2019

doc. RNDr. Jaroslav Koutský, Ph.D.